

VÝCHODISKÁ IMPLEMENTÁCIE ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮV A KOHÉZNEHO FONDU EÚ

Príspevok štátneho tajomníka Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR Ing. Zsoltána Lukáča na konferencii „Ako z labyrintu eurofondov“ dňa 5. 4. 2005.

Vážení priatelia,

dovoľte mi, aby som svoj príspevok na Vašej dnešnej konferencii rozdelil na dve časti: najskôr sa budem venovať stručnému vyhodnoteniu implementácie programov financovaných zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu EÚ v súčasnom programovacom období rokov 2004-2006 (z hľadiska programovania a realizácie štrukturálnej politiky EÚ ide o programovacie obdobie 2000-2006, ale Slovenská republika sa k tomuto procesu oficiálne pripojila v roku 2004). Toto obdobie nám zároveň slúži ako východisko pre vyhodnotenie doterajších skúseností, stanovenie vízie a prípravu programových dokumentov na ďalšie programovacie obdobie, teda obdobie rokov 2007-2013. A potom tomu, teda vyhlídkam a výzvam do budúcnosti, bude venovaná druhá časť môjho vystúpenia.

Pri hodnotení súčasnosti a východísk do budúcnosti by som rád poukázal na to, že aj keď sme v procese prípravy na toto súčasné obdobie vynaložili maximálne úsilie pri tvorbe programových dokumentov, v budovaní potrebných administratívnych a ľudských kapacít, pri príprave zásobníka projektov a v šírení informácií o tom, na čo bude alebo nebude možné použiť štrukturálne fondy EÚ a Kohézny fond, predsa sme len vlani, začiatkom roku 2004, ale hlavne od vstupu SR do EÚ 1. mája 2004, aj v tejto oblasti podnikali svojim spôsobom krok do neznáma. Pamätám si na hlasy skeptikov, ktorí tvrdili, že nebudeme schopní pripraviť dostatočné množstvo životaschopných projektov, že nevyčerpáme všetky alokované prostriedky z Bruselu a Slovensko sa stane čistým prispievateľom do rozpočtu EÚ, že nebudeme schopní zaviesť fungujúci informačný systém, a podobné pesimistické predpovede.

Už teraz, po niekoľkých mesiacoch reálnej práce so štrukturálnymi fondami a Kohéznym fondom môžeme konštatovať, že skeptické hlasy a pesimistické predpovede sa nenaplnili. Uvediem príklad: len za prvých 8 mesiacov členstva SR v EÚ boli podané žiadosti o nenávratný finančný príspevok vo výške 1,5 násobku zdrojov, ktoré má SR k dispozícii na celé súčasné programovacie obdobie.

Nechcem Vás zaťažovať priveľa podrobnosťami, ale aby som bol konkrétnejší uvediem, že najvyššie požiadavky boli na projekty spadajúce do sektorového operačného programu (SOP) Priemysel a služby (36,6 mld. Sk), nasleduje operačný program (OP) Základná infraštruktúra, priorita č.3 – Lokálna infraštruktúra (10,2 mld. Sk), potom SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (5,9 mld. Sk) a SOP Ľudské zdroje (5,1 mld. Sk). Ku koncu roka (k 31.12. 2004) bolo uzavretých bolo uzavretých spolu 1050 zmlúv o poskytnutí nenávratného finančného príspevku s celkovým objemom záväzkov vo výške 15,02 mld. Sk. Tu treba upozorniť, že vzhľadom k prijatým mechanizmom pomoci a k charakteru predkladaných projektov sa najväčší rozmach vlastného **čerpania** prostriedkov z eurofondov očakáva od konca roku 2005 do konca roku 2007.

A teraz mi dovoľte načrtnúť niektoré hlavné výzvy do budúceho programovacieho obdobia:

Obdobie 2007-2013 je nielen časovo dlhšie a bude v ňom možné čerpať niekoľkonásobne viac prostriedkov z fondov EÚ, ale bude aj oveľa náročnejšie na prípravu – najmä na prípravu

programovacích dokumenty a správne stanovenie našich priorít, ktoré budú musieť byť v súlade s hlavnými strategickými cieľmi rozšírenej Európskej únie v oblasti regionálnej politiky a politiky súdržnosti (aj keď na formovaní tejto politiky sa už môžeme ako plnoprávny člen EÚ podieľať).

V súčasnosti už prebieha proces prípravy SR na čerpanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ v budúcom programovacom období 2007 – 2013. V zmysle návrhov nových nariadení Európskej komisie o štrukturálnych fondoch vypracuje SR na roky 2007 – 2013 Národný strategický referenčný rámec, ktorý bude predstavovať spojenie medzi prioritami spoločenstva na jednej strane a národnými a regionálnymi prioritami štátu na strane druhej. Predmetom strategickej časti tohto dokumentu bude predovšetkým stratégia na dosiahnutie cieľa „konvergencia“ a cieľa „regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“ a jeho operačná časť sa bude venovať „nástrojom“ na dosiahnutie strategických cieľov - operačným programom. Národný strategický referenčný rámec budú členské štáty predkladať Európskej komisii čo najskôr po schválení strategických pokynov (smerníc) Spoločenstva, samotné operačné programy môžu byť predložené spolu s ním, alebo neskôr. Len veľmi orientačne, optimistický predpoklad schválenia strategických smerníc je október - november 2005.

Pri príprave nového programovacieho obdobia si musíme predovšetkým uvedomiť a najskôr doma jasne povedať, že všetky priority a dlhodobé zanedbávané potreby nášho hospodárstva, ale aj sociálneho systému, školstva, kultúry, atď., financovať z fondov EÚ proste nemôžeme, a že budú naďalej potrebné značné prostriedky zo štátneho rozpočtu, z verejných i súkromných zdrojov, pôžičky z bánk a ďalšie zdroje, a tieto prostriedky sa budú musieť vynakladať s ohľadom na cieľ znižovať deficit verejných financií, aby sme mohli o niekoľko rokov (cieľom je rok 2009) prijať Euro. Čiže prostriedky z eurofondov budeme musieť vynakladať maximálne premyslene a koncentrovane, aby sme ich použili tam, kde sa dosiahne najvyšší multiplikačný efekt a ich synergia.

Výzvou je aj fakt, že aj keď hovoríme o období rokov 2007 - 2013, tak jasnú stratégiu vrátane cieľov, priorít a operačných programov si musíme pripravovať s dosť veľkým časovým predstihom – v praxi to znamená do konca tohto roku. V priebehu roku 2006 budeme svoje predstavy negociovať s orgánmi EÚ.

Toto všetko a ešte veľa ďalších úloh spojených s obdobím rokov 2007-2013 však dokážeme zvládnuť, ak poctivo vyhodnotíme súčasné skrátené programovacie obdobie vrátane chýb, ktorých sme sa niekedy dopustili a budeme aplikovať osvedčené princípy EÚ. Medzi také radím napr. princíp partnerstva, pod ktorým myslím spoluprácu orgánov štátnej správy, orgánov samosprávy najmä na úrovni regiónov SR, mimovládnych organizácií a ďalších sociálno-ekonomických partnerov s jedným cieľom: využiť aj prostriedky z rozpočtu EÚ na udržanie tempa ekonomického rastu a zvyšovanie životnej úrovne našich ľudí, pričom však nesmieme zabudnúť na to, že v našej vlasti existujú dosť výrazne ekonomické rozdiely medzi regiónom okolo hlavného mesta a ďalšími regiónmi, ale aj vnútri regiónov, a že na znižovanie týchto tzv. disparít môžeme rozumne využiť aj prostriedky EÚ. Ruka v ruke s touto úlohou ide postupné posilňovanie kompetencií regiónov a ďalších orgánov samosprávy, aby sa aj volení funkcionári a občania žijúci v daných lokalitách stali v dobrom slova zmysle „vlastníkmi“ všetkých prijímaných opatrení a politik. Som presvedčený, že spoločnými silami to dokážeme a podarí sa ním pozdvihnúť úroveň našej krajiny do takej miery, že po roku 2013, keď sa skončí budúce programové obdobie, Slovensko bude oveľa menej odkázané na pomoc z EÚ a naopak, budeme veľmi významným spoluutvárateľom jej dynamického rozvoja.

Prajem Vašej konferencii veľa zdaru.